सहकारी खेती स्किम र सहकारी तथा साना सिंचाई कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५

<u>प्रस्तावनाः</u> सहकारी खेति मार्फत दलित तथा सामाजिक रुपमा विपन्न पिछडिएका जनजाती, महिला, सुकुम्वासी, मुक्त कमैया र भूमिहिन कृषकलाई सम्भावताका आधारमा अतिक्रमण नहुने गरी सामुदायिक वन, मुक्त कमैया क्षेत्र, नयाँ वृक्षारोपण भएको क्षेत्र, विद्युतीय प्रसारण लाईनमुनि रहेको खाली जग्गा र सरकारी बाझों जग्गामा खेति प्रोत्साहन गर्न आवश्यक देखिएकोले, प्रदेश सरकार प्रदेश नं ५ को आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं ५७ र ७० लाइ सम्बोधन गर्न प्रदेश सरकार, प्रदेश नं ५ कृषि विकास निर्देशनालय, को आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को सहकारी खेती स्किम र सहकारी तथा साना सिंचाई कार्यक्रम कार्यान्वयनको लागि प्रदेश सरकार, प्रदेश नं ५ कृषि विकास निर्देशनालयले "सहकारी खेती स्किम सहकारी तथा साना सिंचाई कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५" तर्जुमा गरी लागू गरेकोछ।

परिच्छेद -१
<u>प्रारम्भिक</u>

१. **<u>संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः</u>** (१) यस कार्यविधिको नाम सहकारी खेती स्किम र सहकारी खेती साना सिंचाई कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५ रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ।

२. **<u>परिभाषाः</u>** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमाः

(क) "मन्त्रालय" भन्नाले प्रदेश सरकार, प्रदेश नं. ५ भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय सम्झनुपर्छ।

(ख) "निर्देशनालय" भन्नाले मन्त्रालय अन्तरगतको कृषि विकास निर्देशनालय सम्झनुपर्छ ।

(ग) "कार्यालय" भन्नाले कृषि ज्ञान केन्द्र सम्झनुपर्छ ।

(घ) "कार्यक्रम" भन्नाले सहकारी खेती स्किम र सहकारी तथा साना सिंचाई कार्यक्रम सम्झनुपर्छ ।

(ङ) "समिति" भन्नाले यस कार्यविधिको दफा ५ अनुसार गठित कृषि ज्ञान केन्द्रस्तर अनुदान व्यवस्थापन तथा प्राविधिक समिति सम्झनुपर्छ ।

(च) "सहकारी संस्था" भन्नाले सहकारी ऐन,२०७४ बमोजिम सामूहिक खेती वा कृषि व्यवसाय गर्ने उद्देश्यले गठन भएको सहकारी संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(छ) "सहकारी खेती" भन्नाले नेपाल सरकारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा, स्थानीय निकायको स्वामित्व वा नियन्त्रणमा रहेको जग्गा, करारमा लिइने जग्गा,

सार्वजनिक रुपमा उपभोग भई रहेको जग्गा वा ती जग्गाहरुमा सामुहिक रुपमा पुँजी र श्रम लगानीको आधारमा प्रतिफल प्राप्त गर्ने उद्देश्यले सहकारी संस्था मार्फत कृषि वस्तु उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारीकरण गर्नका लागि गरीने खेती प्रणालीलाई सम्झनुपर्छ ।

(ज) "लक्षित बर्ग" भन्नाले दलित तथा सामाजिक रुपमा विपन्न पिछडिएका जनजाती, महिला, सुकुम्वासी, मुक्त कमैया र भूमिहिन कृषकलाई सम्झनुपर्छ।

३. **उद्देश्यहरु:** यस कायविधिका उद्देश्यहरु देहायबमोजिम हुनेछन्:-

(क) सहकारी खेती प्रणाली मार्फत लक्षित वर्गको जीवनस्तर माथी उठाउने ।

(ख) सहकारी खेतीबाट लक्षित क्षेत्रको जग्गा सदुपयोग गर्ने ।

(ग) सिंचित क्षेत्रको विस्तार गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बृदि गर्ने।

परिच्छेद २

कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रकृया

४. **सुचना प्रकाशन:** सम्वन्धित कार्यालयहरुले स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार प्रचलित कानुन बमोजिम सुचना प्रकाशन गर्नेछन्।

५. **कृषि ज्ञान केन्द्रस्तर कार्यक्रम कार्यान्यवयन समिति** : स्वीकृत अनुदान कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन व्यस्थापन प्रयोजनार्थ सम्वन्धित कृषि ज्ञान केन्द्रमा देहायबमोजिमको कृषि ज्ञान केन्द्रस्तर कार्यक्रम कार्यान्यवयन समिति रहनेछ ।

प्रमुख, कृषि ज्ञान केन्द्र	संयोजक
अधिकृत प्रतिनिधि, सम्वन्धित जिल्लाको जिल्ला समन्वय समिति	सदस्य
प्रतिनिधि, सम्वन्धित भेटेरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	सदस्य
प्रतिनिधि जिल्ला सिंचाई डिभिजन	सदस्य
प्रतिनिधि जिल्ला सहकारी संघ	सदस्य
आर्थिक प्रशासन शाखा प्रमुख, कृषि ज्ञान केन्द्र	सदस्य
प्रमुखले तोकेको अधिकृत, कृषि ज्ञान केन्द्र	सदस्य सचिव

आवश्यकता अनुसार ३ जना विषय विज्ञ आमन्त्रण गर्न सकिने ।

६. **समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:** समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ।

(क) आवेदनका लागि प्रचलित कानुन बमोजिम हुने गरी न्युनतम मापदण्ड र संलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु निर्धारण गरि सार्वजनिक गर्न कार्यालयलाई सिफारिस गर्ने।

(ख) कार्यक्रमहरुमा प्रस्ताव पेश गर्नका लागि प्रस्तावको ढाँचा तोक्ने।

(ग) प्राप्त प्रस्तावहरु मूल्याङ्कनका लागि ३ सदस्य रहेको मूल्याङ्कन उपसमिति गठन गरी स्वीकृत न्युनतम मापदण्ड पुरा गरे नगरेको आधारमा प्रारम्भिक छनौट (प्रि स्क्रिनिङ्ग) गरी समितिमा सिफारिस गर्ने जिम्मेवारी दिने र स्थलगत निरिक्षण समेत गरी अन्तिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन समेत समितिमा पेश गर्ने जिम्मेवारी दिने।

(घ) उपसमितिको प्रतिवेदन समेत अध्ययन गरी पेश भएका प्रस्तावहरु छनौट हुने/नहुने निर्णय गर्ने ।

(ङ) कार्यक्रम कार्यान्वयनको अनुगमन गर्ने र प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि कार्यालयलाई राय सुझाव दिने ।

७. **कार्यक्रम र अनुदान प्रवाहको विवरणः** कार्यक्रम र अनुदान प्रवाहको विवरण तालिका १ बमोजिम हुनेछ।

तालिकाः १

क्र.सं.	कार्यक्रम	संचालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरु	अनुदान	कैफियत
१	सहकारी खेती स्किम कार्यक्रम	चालु खर्चः यस अन्तरगत बढीमा कुल अनुदान रकमको ३०% निम्न बमोजिमका कार्यको लागि खर्च गर्ने ।सहकारी सचेतना तथा पूर्व सहकारी शिक्षा तालिम, सहकारी व्यवस्थापन तालिम, सहकारी लेखा प्रणाली सम्बन्धी तालिम, कृषि/पशु तालिम सहकारी सचेतना तथा पूर्व सहकारी शिक्षा तालिम, सहकारी व्यवस्थापन तालिम, सहकारी लेखा प्रणाली सम्बन्धी तालिम, कृषि/पशु तालिम आदि । आदि । पूँजीगत खर्चः यस अन्तरगत बढिमा कूल अनुदान रकमको ७०% सम्म निम्न बमोजिमका कार्यका	८५ प्रतिशत	

		लागि खर्च गर्ने । ज स्तै - औजार, यन्त्र उपकरण, मेशिनरी, पशुवस्तु तथा निर्माण कार्यहरु आदी ।		
२	सहकारी सिंचाई कार्यक्रम	ससाना सतह सिंचाई प्रणाली संरचनाहरु, वर्षाको पानी जम्मा गर्ने पानी पोखरीहरु, भूमिगत सिंचाई प्रणाली, नवीतम प्रविधिमा आधारीत सिंचमई प्रणाली र मर्मत साभार ।	८५ प्रतिशत	

८. **<u>अनुदान रकम भुक्तानी</u>** : अनुदान रकम भुक्तानी सम्बन्धी व्यवस्था देहायबमोजिम हुनेछ।

(क) कार्यक्रम सञ्चालनका लागी छनौट पश्चात द्विपक्षिय सम्झौता गरी कार्यालयले कार्यदेश दिनेछ ।कार्यसम्पन्न भएपश्चात अनुदानग्राहीले कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन र आवश्यक विल भर्पाई सहित तोकिएको समयभित्र भुक्तानी माग गर्नुपर्नेछ र सो अनुसार कार्यालयले स्थलगत निरिक्षण पश्चात सम्पादित कार्यका आधारमा भुक्तानी गर्नेछ।

(ख) स्वीकृत अनुदान रकममा सुचना प्रकाशन, विज्ञ सेवा, बैठक खर्च, अनुगमनमा औचित्य र आवश्यकता अनुसार खर्च गर्ने गरी अधिकतम ५ प्रतिशत कन्टीन्जेन्सी रकम र प्रचलित कानुन बमोजिम कर कट्टि गरी भुक्तानी गर्नेछ ।

परिच्छेद ३
<u>विविध</u>

९. **<u>कार्यक्रम अनुगमन</u>** : आवश्यकता अनुसार भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, कृषि विकास निर्देशनालय, सम्बन्धित स्थानिय तह तथा सम्वन्धित कृषि ज्ञान केन्द्र र समितिबाट कार्यक्रमको अनुगमन हुनेछ।

१०. **<u>कारवाहीको व्यवस्था</u>** : सम्झौता अनुसार कार्य नगर्ने तथा अनुदान रकमको दुरुपयोग गर्ने अनुदान ग्राहीलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही हुनेछ ।

११. **बाधा अड्चन, निरुपण, खारेजी र संसोधन** : (१) यस कार्यविधि कार्यान्वयनमा बाधा, द्विविधा वा विवाद भएमा सो को निरुपण समितिले गर्नेछ ।

(२) भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार यस कार्यविधि संसोधन तथा खारेज गर्न सक्नेछ ।